

*“Lov mig, du altid vil huske,
at du er modigere end du synes, stærkere end
du ser ud til og klogere end du tror”*

- Peter Plys

Indhold

Sprogudviklende støtte	3
Dansk som andetsprog	3
Elever i oplæringsforløb på Rigshospitalet.....	3
Hvordan bliver jeg endnu bedre til fagsprog?	4
Ordbank	5
Fem faglige fagord.....	6
Faglig ordliste	7
Kategorisering af fagord	8
Afsnittets/ afdelingens faglige ordliste.....	9
At bruge de samme formuleringer som oplæringsvejleder	10
Ordbetydningskort	12
Samtale lektier	14
Samtale i forskellige niveauer	14
Sætningsstarter	14
At bruge sit eget sprog	16
Pyramiden.....	18
En skal ud.....	19
Lytte-bingo.....	20

Sprogudviklende støtte

På Social- og sundhedsassistentuddannelsen har flere elever dansk som andetsprog, ordblindhed, ADHD mv.

For at understøtte eleverne sprogligt er der iværksat forskellige tiltag, som beskrives nærmere i næste afsnit. Dette med henblik på, at eleverne tilegner sig et mere nuanceret sprog, udvider deres begrebsapparat og udvikler et fagsprog.

På SOSU H arbejdes der målrettet med sprogudviklende undervisning for alle eleverne, med fokus på at udvikle deres fagsprog. Ca. 100 undervisere har deltaget i et specielt tilrettelagt kursusforløb for at understøtte den sprogudviklende undervisning.

Deres undervisning tager udgangspunkt i Bromodellen. Du kan læse mere om bromodellen her:

<https://samfundslitteratur.dk/broen>, hvor du også kan finde det samlede katalog over redskaber der kan benyttes i den sprogunderstøttende undervisning/ vejledning.

Dansk som andetsprog

Da flere elever har dansk som andet sprog har uddannelse KBH udviklet et sprogstøtteforløb, som tilbydes elever ansat i KBH-kommune

Forløbet kan fortsætte under elevernes oplæringsophold på Rigshospitalet og vil bestå af to timers ugentlig sprogstøtte, der afholdes på et nærliggende plejecenter. Forløbet er kun for elever ansat i Københavns kommune der kan få dette tilbud.

Forudsætningen for at eleven udvikler sine sproglige kompetencer er, at de bliver korrigeret i de konkrete situationer. Det er altså ikke et spørgsmål om de skal korrigeres, det er et spørgsmål om hvordan det skal foregå, hvilket forudsætter at der indgås aftaler med eleven om det.

Uddannelse København har udviklet et E-læringskursus for oplæringsvejledere, så man kan blive klædt på til opgaven med at vejlede elever der har dansk som andetsprog. E-læringskurset kan tilgås via nedenstående link, du skal herefter logge ind på Plan2Learn.

<https://uddannelse.kk.dk/for-praktiksteder/uddannelser/sosu/sprogstoette/praktikvejledning-af-sosu-elever-med-dansk-som>

Elever i oplæringsforløb på Rigshospitalet

Som oplæringssted, er det vores opgave at understøtte eleverne, så de får mulighed for at tilegne sig de ønskede kompetencer og dermed opfylde oplæringsmålene. Sproglig forståelse hænger sammen med evnen til at tilegne sig ny viden og færdigheder. Ved at videreføre den indsats der finder sted i andre dele af elevernes uddannelsesforløb, kan vi medvirke til dette.

Der er udarbejdet en række konkrete værktøjer/redskaber der kan anvendes under oplæringsforløbet, disse er samlet i et katalog som du kan finde på:

<https://intranet.regionh.dk/rh/personale/uddannelse/praktikpladser-og-elever/Sider/social-og-sundhedsassistentelever.aspx>

Formålet med at arbejde sprogunderstøttende i oplæringsforløbet, er at eleverne udvikler deres begrebsapparat så de forstår sammenhænge og udvikler deres fagsprog.

Den overordnede tænkning er, at redskaberne skal være letanvendelige i den konkrete praksis på afsnittene og inddrages som pædagogiske metoder i det Tematiserede Læringsforløb.

Redskaberne, er udvalgt efter deres anvendelighed i klinisk praksis og kan fx være:

- Forventningsafstemning om hvordan der skal korrigeres
- Ordbetydningskort
- Ordlistor over de mest almindeligt anvendte ord

Hvordan bliver jeg endnu bedre til fagsprog?

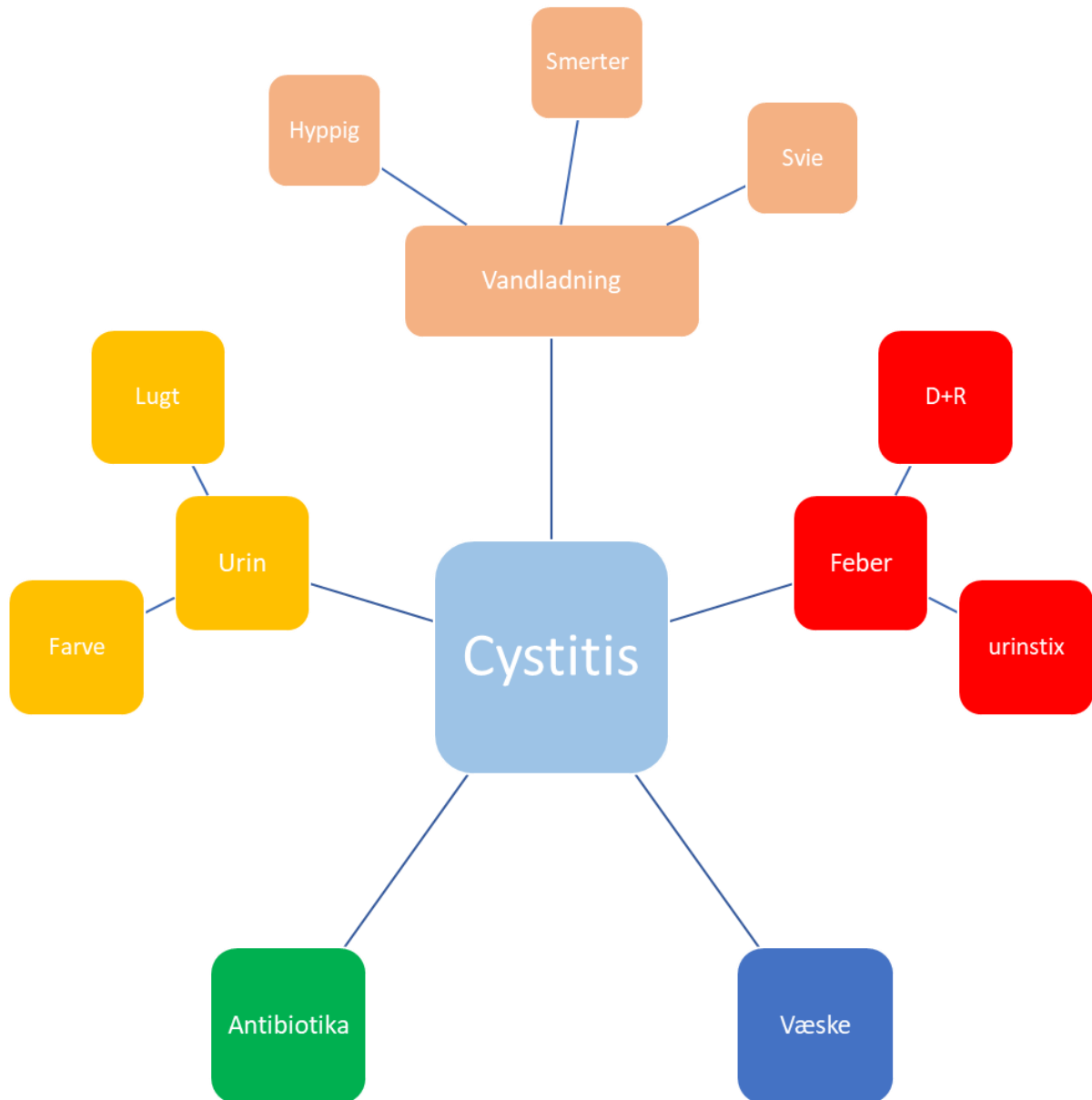
Skemaet kan anvendes til forventningsafstemning med eleven. Formålet er at elever udvikler sit fagsprog og evt. dansk

Spørgsmål	Enig	Uenig	Vores aftale
Jeg vil gerne rettes, når jeg siger noget forkert			
Jeg vil gerne skrive nye ord ned i en notesbog			
Jeg vil gerne have nogle sætninger, jeg kan bruge, når jeg skal ind til en patient ¹			
Jeg vil gerne høre og bruge mere fagsprog i dagligdagen			
Jeg vil gerne vide, hvad jeg kan tale med en patient om			
Jeg vil gerne have eksempler på undrende spørgsmål			
Jeg vil gerne have støttes når jeg dokumenterer			
Jeg vil gerne have eksempler på, hvad jeg kan tale med kolleger om i pausen			
Jeg vil gerne have, at du spørger mig, når du ikke forstår hvad jeg siger.			
Jeg vil gerne vide, hvad et møde handler om, før det starter			
Andet			

Center for HR og Kvalitet samt Uddannelse København, Sundheds- og Omsorgsforvaltningen

Ordbank

Bed eleven om at samle ord til at kunne tale om et emne fx Cystitis: Vandladning, feber, svie, urinstix, D+R osv. Eleven kan med fordel gøre brug af et mind-map, som eksemplet nedenfor. Mindmap udarbejdes på et blank stykke papir, så der er frihed til at udarbejde det efter behovet i det konkrete eksempel.

Fem faglige fagord

Bed eleven om at nedskrive 5 ord som eleven har hørt i dag/ denne uge. Eleven arbejder selv med opgaven og vejleder følger op sammen med eleven.

Fagligt ord	Betydning/ hvad betyder ordet

Faglig ordliste

Bed eleven lave en liste med fagord du hører anvendt i afdelingen. Listen udbygges løbende og kan suppleres med redskabet "Fem faglige fagord" eller bruges i øvelsen hvor fagord kategoriseres.

Fagord du hører bliver brugt på afdelingen, lav en liste:

Kategorisering af fagord

Som en videreudvikling af den faglige ordliste kan du bede eleven om at kategorisere de ord/sætninger eleven har skrevet ned. Det kan fx være følgende kategorier "hygiejne", "sygdomslære" "ernæring" eleven vælger selv kategorierne og du kan som vejleder efterspørger elevens argumenter for det valgte.

Kategori 1:	Kategori 2:	Kategori 3:	Kategori 4:

Afsnittets/ afdelingens faglige ordliste

Ordliste med de mest anvendte faglige begreber og forkortelser. Hold jer gerne til 20-30 ord. Listen udarbejdes på de enkelte afsnit og fremsendes til eleven fx samtidig med de modtager velkomstbrev.

Listen kan bruges til at eleven med egne ord beskriver betydningen i øvelsen "fem faglige fagord"

Eksempel på ordliste:

Afasi	Vanskeligheder med at tale og forstå
Apraksi	Forstyrrelsen ift. at udføre indlærte handlinger fx påklædning
F.O.T.T.	Facio-oral-tract-terapi
KMT	Knoglemarvstransplantation
PEG	Percutan Endoskopisk Gastrostomi
PVK	Perifer vene katheter
Paralyse	Lammelse med fuldstændigt tab af evnen til at bruge sine muskler
Mucositis	Forandringer i mundslimhinden efter stråle- og/ eller kemoterapi

Inspiration fra E-læring: praktikvejledning af SOSU-elever med dansk som andetsprog

At bruge de samme formuleringer som oplæringsvejleder

Denne opgave er en vejleder opgaven.

Som oplæringsvejleder kan man tit bruge dagligdags vendinger som ikke altid er tydelige for andre der er nye i en afdeling. **Tænk over/skriv ned hvad nedenstående sætninger indeholder af sygeplejefaglige handlinger for dig.**

På den måde kan du hjælpe eleven med flere ord hvis du bruger de samme formuleringer.

- Vil du *ordne* inde på stue 72?
- Har du *tjekket* at alt er som det skal være inde på stuen?
- Vil du *gøre* patient X klar her til morgen?
- Har du været inde og *se til* stue 17?
- Kan du hjælpe med at ordne skyllerummet?

Tænk dernæst over hvilke indforståede sætninger du selv bruger, skriv dem ned og beskriv hvilke sygeplejefaglige handlinger de dækker over.

Inspiration fra E-læring: praktikvejledning af SOSU-elever med dansk som andetsprog

Italesættelse af afsnittets/afdelingens kultur

Når eleven skal deltage i nye møder, møder skal ses bredt fx konference, indlæggelsesmøde, 15 faglige minutter

Forberedelse

Gør det klart for eleven, hvad du forventer, at eleven skal gøre til mødet?

- Skal eleven fortælle noget?
- Skal eleven lytte efter nye ord og vendinger?
- Skal eleven skrive ned, hvad han eller hun får ud af mødet? Give fx eleven en konkret opgave, der handler om at samle nye ord til sin ordbank.

Hvem skal eleven være sammen med til mødet?

- Er der en, der kan forklare, hvad de andre siger eller forklare enkelte ord undervejs, hvis det bliver nødvendigt?

Hvor skal mødet foregå henne?

Hvornår skal mødet foregå henne?

Hvorfor skal eleven deltage?

Hvordan skal mødet foregå?

Hvor længe varer mødet?

Hvilke nye ord kan eleven møde? Hvis der er nogle nye ord, som vil blive brugt meget, vil det være en stor hjælp for eleven, at I taler om dem inden mødet.

Inspiration fra e-læringskurset: praktikvejledning af SOSU-elever med dansk som andetsprog

Ordbetydningskort

Bed eleven om at indsætte et fagord i midten af skemaet. Det kan være et fagord der ofte bruges i klinikken eller et fagord hvor betydningen er uklar for eleven. Eleven skal herefter slå fagordet op i ordbogen, forklare betydningen af det med egne ord og skrive sætninger hvor det indgår. Fagordet kan også skrives på elevens modersmål eller engelsk, hvis dansk er andet sprog. Se skabelon næste side.

Ord betydningskort

Hvad står der i ordbogen?	Forklar betydningen med dine egne ord:
O O Skriv ordet her:	Skriv to sætninger med ordet: 1. 2.
Skriv ordet på dit modersmål eller på engelsk:	

Samtale lektier

For at understøtte elevens ordforråd og tilegnelse af faglige begreber, kan du bede eleven om at samtale med en person i deres private netværk. Det kan fx foregå ved at du:

- Beder eleven fortælle hvem de ved
 - Bed eleven læse om et emne og fortæl om det bagefter til din mand
 -

Samtale i forskellige niveauer

Sætningsstarter

Hvis eleven skriftligt skal arbejde med fx medicinhåndtering kan følgende sætninger gives til at sættes skriveprocessen i gang

- Min patient får præparatet fordi
- Præparatet virker ved at....
- Jeg kan se præparatet virker fordi...
- De 3 almindelige bivirkninger er...
- De bivirkninger jeg ser hos patienten er...
- Dette præparat skal jeg være særlig opmærksom på fordi..

At bruge sit eget sprog

Nedenstående er et eksempel på hvordan man ved at inddrage modersmålet i opgaveløsning får et væsentlig mere udbygget og nuanceret sprog.

Det kan anbefales at eleven først udarbejder sin besvarelse på sit modersmål for derefter at løse opgaven på dansk.

Eksemplet er indhentet fra SOSU H.

Hvad hedder dit yndlingseventyr? Hvad handler det om?

Askepot

Hun far er død. Askepot har to søster,
hun søster er onde. Hun mor say to
clean. Askepot blive gift med prins.

Eventyr tekst 1

Askepot

Hun far er død. Askepot har to søster
hun søster er onde. Hun mor say to
clean. Askepot blive gift med prins.

2

Cenupăreasa

Era odată cu mică odată o fată, numele ei
era Cenupăreasa. Părea ea nu avea mamă, tatăl
a decis să se meargă cu o altă femeie. Această
femeie are două fiice, numele primei fete era
Annabelle și cea de-a doua fată, se numea
Isabelle. Tatăl Cenupăresei se simțea din
ce în ce mai rău și soția tatălui începuse
în secret, să curățe toată casa. Cenupăreasa
începuse să viseze, că trăia în castel.
Casa Cenupăresei primise apoi plus, și în plus
era o invitație la un bal. Surorile Cenupă-
resei au strigat rochiea cu care Cenupăreasa
trebuia să meargă la bal. Apoi vine o rochie
magică și o întrecătoare pe Cenupăreasa ce
sa împlat. Ea povestise tatăl. Tână ia dormit
o rochie și trebuie să se întoracă acasă
până la 24:00.

Eventyr tekst 2 på rumænsk

3

Hun var engang en pige, hun hedder Askepot. Fordi hun ikke havde en mor, besluttede faderen at gifte sig med en anden kvine. Denne kvinde havde to piger, den første pige var Annabelle, og den anden pige blev kaldt Isabelle. Askepot far blev værre og hans kone begynde hemmeligt drømm-er, der levede i et slot. Huset havde modtaget en konvult. I konvuluten var der en invitation til slot. Askepot søstre ruinerede kjole med hvilken Askepot skulle gå til slot. Så kommer en magisk fe, og spørger Askepot hvad der skete. Hun fortalte alt. Fe gav hende en ny kjole, og hun skal være tilbage kl. 24:00

Pyramiden

“Pyramiden” er et eksempel på en pædagogisk tilgang hvor der bevidst indlægges tid til at eleven kan tænke for sig selv (på sit eget sprog), herefter at de taler sammen i 2 og 2, evt. på modersmål hvis det er muligt, for til sidst at tale flere/ mange sammen.

Eksemplet er indhentet fra SOSU H.

- Mangelsyn vs. ressourcesyn
- En hel del er skjult for os
- Modersmål og andetsprog styrker hinanden
- Den sproglige udvikling foregår på tværs af sprog
- Vi bør støtte eleverne på tværs af sprog

Giv eleverne
30sek+ hver gang
du spørger om et
spørgsmål

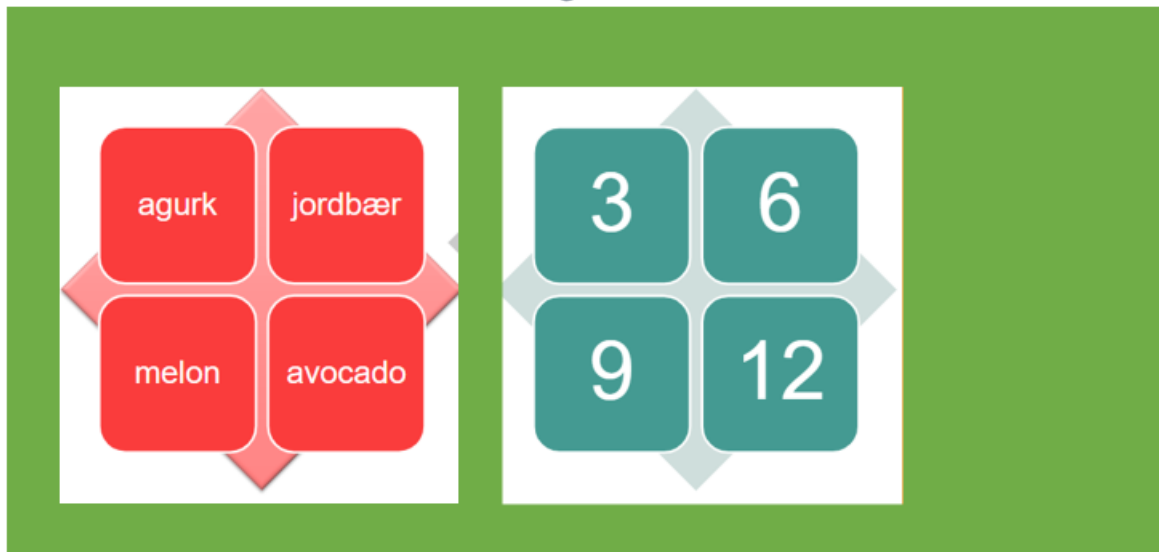
5

En skal ud

Denne øvelse kan anvendes i forskellige sammenhænge, der kan frit indsættes andre ord fx fagord. Det kunne fx være: vandladning, afføring, sved, sekret. Eleven skal så vælge hvad for et ord der skal tages ud og begrunde hvorfor. Det er væsentligt, at der ikke er et rigtigt svar, det er elevens argumentation der er i centrum.

Eksemplet er indhentet fra SOSU H.

En skal ud: - hvilket hører ikke til og hvorfor?

6

Lytte-bingo

I forbindelse med deltagelse i møder, konferencer, fremlæggelser osv. Kan det støtte eleven hvis der på forhånd er identificeret nogle nøgleord som eleverne kan lytte efter om de bliver anvendt, forklaret og understøttet af eksempler. Eleverne har brug for at kunne fokusere deres lytning for at optimere deres udbytte.

Eksemplet er indhentet fra SOSU H.

Øvelse

Brug lyttebingopladen.
sæt kryds hvis du:

		X
--	--	---

Hører nøgleordet,
Får en forklaring
Får et eksempel

OVERSKRIFT: _____

		X

		X

		X

		X

		X

		X

		X

		X

		X

Links til E-læring

Nedenfor ses links til relevant e-læring i forhold til elevernes praktikmål og elever med dansk som andetsprog.

Linkene er fundet på www.kk.plan2learn.dk og på hjemmesiden kan du også finde flere relevante e-læringskurser end dem de listede nedenfor.

"E læring i Praktikmål social og sundhedsassistent"

<https://kk.plan2learn.dk/KursusValg.aspx?id=84337>

"E læring: Udtale"

<https://kk.plan2learn.dk/KursusValg.aspx?id=88113>

"E læring: Faste udtryk"

<https://kk.plan2learn.dk/KursusValg.aspx?id=87864>

"E læring i sprogstøtte til SOSU elever"

<https://kk.plan2learn.dk/KursusValg.aspx?id=84013>

"E læring: Praktikvejledning af SOSU elever med dansk som andetsprog"

<https://kk.plan2learn.dk/KursusValg.aspx?id=84538>